

Niepodległa. Sto lat wolności?

Autor: Tadeusz Śmigielski

Data: 11 listopada 2018

„Co to jest Polska – Spytał Jaś w przedszkolu. Polska – to wieś i las, i zboże w polu”. *Czesław Janczarski*

fot. wikipedia

Józef Piłsudski

Fenomen odzyskania niepodległości

Wielu zastanawia się, czy odzyskanie niepodległości przez Polskę było cudem, zbiegiem okoliczności, czy konsekwencją wieloletniego dążenia do niepodległości. Sukces jak zwykle ma wielu ojców a porażka jest zawsze sierotą. Do dzisiaj trwają spory o to, kto odniósł największe zasługi i w największym stopniu przyczynił się do odzyskania niepodległości. Jedni uważają, że ojcem sukcesu jest **marszałek Józef**

Piłsudski, inni ?e **Roman Dmowski**. Jeszcze inni kluczow? rol? przyznaj? **Ignacemu Paderewskiemu** i jego zabiegom u prezydenta Wilsona.

Faktem jest przecie?, ?e w 13 punkcie s?ynnego programu pokojowego prezydent Wilson stwierdza: „*Nale?y stworzy? niezawis?e pa?stwo polskie, które winno obejmowa? terytoria zamieszkane przez ludno?? niezaprzecalnie polsk?, któremu nale?y zapewni? swobodny i bezpieczny dost?p do morza i którego niezawis?o?? polityczn? i gospodarcz? oraz integralno?? terytorialn? nale?y zagwarantowa? paktem mi?dzynarodowym*”. Są i tacy, którzy twierdz?, ?e to zaistnia?a sytuacja polityczna w Europie, czyli rewolucja pa?dziennikowa, rewolucja w Berlinie i Budapeszcie, stworzy?a sprzyjaj?ce okoliczno?ci do odzyskania po 123 latach niepodleg?o?ci przez Polsk?.

Ojczyzna wolna, znowu wolna!
Tak bije serce, hucz? skronie!
A Bia?y Orze? w s?o?cu kwiatów
Przylecia?, by go uj?? w d?onie.
Ryszard Przymus „Ojczyzna wolna”

Niepodległa – krótka, jesienna kronika wolności

- **7 pa?dziernika** – og?oszenie niepodleg?o?ci Polski przez Rad? Regencyjn?.
- **19 pa?dziernika** – powstaje polska Rada Narodowa Ksi?stwa Cieszy?skiego.
- **28 pa?dziernika** – powo?anie Polskiej Komisji Likwidacyjnej. Na jej czele stan?? Wincenty Witos, przywódca PSL „Piast”.
- **1 listopada** – wybuch?y polsko-ukrai?skie walki we Lwowie.
- **3 listopada** – nast?pi?a kapitulacja Austro-W?gier.
- **6 na 7 listopada** – powsta? w Lublinie Tymczasowy Rz?d Ludowy Republiki Polskiej z Ignacym Daszy?skim na czele.
- **10 listopada** – powróci? do Warszawy z Magdeburga Józef Pi?sudski, komendant I Brygady Legionów.
- **11 listopada** – w lasku Compiègne pod Pary?em podpisano zawieszenie broni b?d?ce kapitulacj? Niemiec i ko?cz?ce I wojn? ?wiatow?.
- **13 listopada** – Pi?sudski powierzy? misj? tworzenia nowego gabinetu Ignacemu Daszy?skiemu.
- **14 listopada 1918** – Rada Regencyjna postanowi?a si? rozwi?za? i ca?? w?adz? w pa?stwie przekaza?a Józefowi Pi?sudskiemu, ustanawiaj?c urz?d naczelnika pa?stwa.
- **18 listopada 1918** – Pi?sudski powo?uje koalicyjny rz?d na czele z J?drzejem Moraczewskim.

fot. wikipedia

Piłsudski i Paderewski

Co dalej z tą wolnością?

Trudny czas wolnej Polski, to czas ustalania granic, wojny i konflikty. W okresie od 1918 do 1921 Polska prowadziła sześć wojen równocześnie. Upadały kolejne gabinety. Od 1919 do 1920 roku funkcje premiera pełnili Jędrzej Moraczewski, Ignacy Paderewski, Leopold Skulski a w końcu Wincenty Witos. Po odzyskaniu niepodległości w kraju wciąż dużo się działo. Niepodległa wciąż była zagrożona.

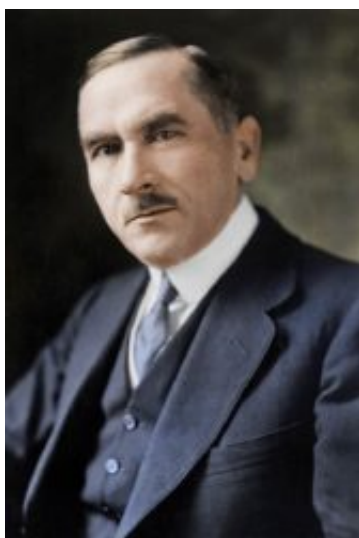

fot. wikipedia

Daszyński i Witos

Niepodległa po 11 listopada

- **26 grudnia 1918** – Do Poznania przybył **Ignacy Paderewski**. Dzień później w Wielkopolsce wybuchło powstanie przeciwko władzy niemieckiej.
- **16 stycznia 1919** – Do dymisji podał się rząd Jędrzeja Moraczewskiego. W wyniku porozumienia z Józefem Piłsudskim powołany został rząd z popieranym przez endecję i ludowców Ignacym Paderewskim na czele.
- **23 stycznia 1919** – Rozpoczęła się wojna polsko-czechosłowacka o pogranicze śląskie – śląsk Cieszyński.
- **28 czerwca 1919** – Zawarty został traktat pokojowy w Wersalu.
- **16 sierpnia 1919** – I powstanie śląskie
- **25 kwietnia 1920** – Ofensywa polska na Kijów.
- **11 lipca 1920** – Plebiscyt na Warmii i Mazurach.
- **24 lipca 1920** – Powołano nowy rząd, na którego czele stanął Wincenty Witos.
- **13-25 sierpnia 1920** – Bitwa warszawska.
- **19-25 sierpnia 1920** – II powstanie śląskie.
- **3 maja 1921** – III powstanie śląskie.

fot. wikipedia

Roman Dmowski

Niełatwo być bohaterem

W oczach Macieja Rataja, polskiego polityka, działacza ludowego od czasu **przewrotu majowego**, ocena osoby marszałka stopniowo się pogarszała. Wkrótce stał się jednym z głównych krytyków rządów

sanacyjnych. W 1929 na zjeździe PSL „Piast” mówi?: – *W Polsce od trzech i pół lat żyjemy bez prawa, połamano konstytucję, połamano ustawy.(...)W Polsce od trzech lat nie wie się, co będzie za 24 godziny... W Polsce nie wie się, co będzie jutro, to wszystko zależy od samowładztwa...*

Bardzo szybko też wspomniano Stronnictwu Narodowo-Demokratycznemu Romana Dmowskiego, że było partię wiary? nadzieje na autonomię w powięzaniu z carsk? Rosj?.

Również o Witosie nie wszyscy wypowiadali się z szacunkiem: *Niebywa?e to teatrum. Prezes ministrów, ch?op od p?uga, bez krawata, a b?dzie mia? pod sob? trzech by?ych premierów.* Niepodleg?a musia?a zmierzy? się również ze ?mierci? Gabriela Narutowicza, pierwszego prezydenta zamordowanego w atmosferze nienawi?ci i ostrej walki politycznej. Julian Tuwim tak ocenia? w swoim wierszu to wydarzenie: *Krzy? mieli?cie na piersi, a brauning w kieszeni. Z Bogiem byli w sojuszu, a z morderc? w pakcie.*

W tym tak wa?nym dla nas dniu warto zaduma? się nad s?owami Jana Paw?a II: ***Wolno?? nie jest dana raz na zawsze. Trzeba j? stale zdobywa? na nowo.***

Twórca II Rzeczypospolitej, Józef Pi?sudski, daje nam pod rozwag? również wa?n? my?l: ***„Naród, który nie szanuje swej przesz?o?ci nie zas?uguje na szacunek tera?niejszy?ci i nie ma prawa do przysz?o?ci”***